

Werkgroep Roofvogels Overijssel

Ruud Jonker

Provinciale bijeenkomst

Op 3 maart 1994 organiseerde de Werkgroep Roofvogels Overijssel (WRO) samen met de Werkgroep Roofvogels Nederland een themabijeenkomst in de Leerenlampe te Raalte. De bijeenkomst werd door circa 300 mensen bezocht.

Na een welkomstwoord van voorzitter Jellema werden de resultaten van de werkgroep van de afgelopen jaren getoond door Ruud Jonker. De problematiek bij de opvang van gewonde of zieke roofvogels werd belicht door H. Bouman. Na de pauze hield R. Bijlsma op onnavolgbare wijze een betoog over de ecologie en bescherming van roofvogels. Eén en ander leidde tot prikkelende discussies. Na afloop van de avond hadden 15 nieuwe mensen zich opgegeven voor roofvogelmonitoring. Samengevat luiden besluiten van de avond:

- Meer gestructureerde aanpak van roofvogelvervolgging;
- Roofvogelmonitoring in het leven roepen (meerdere jaren inventariseren op dezelfde manier en in hetzelfde gebied);
- Monitoring toespitsen op Buizerd en Havik. Vooral deze soorten zijn het slachtoffer van moedwillige verstoringen en vergiftigingen;
- Aandacht voor de Raaf gevraagd, die nu sedert twee jaar in Overijssel broedt;
- Verbetering van de efficiëntie met behulp van coördinatoren in deelgebieden;
- Na toestemming van ook samenwerking met terreinbeheerders, jachtopzichters en jagers;
- Instellen meldnummers: overtredingen/verstoringen direct melden bij de meldkamer van de politie: 038-255255 voor de Regio IJsselland en 053-300500 voor de Regio Twente. Verder zo spoedig mogelijk melden bij de Werkgroep Roofvogels Overijssel: 038-217166 NMO (N. Driessen). In de komende nieuwsbrief wordt een draaiboek in geval van geconstateerde overtredingen gepresenteerd;
- Dit jaar wordt gewerkt aan het met terugwerkende kracht automatiseren van alle gegevens;

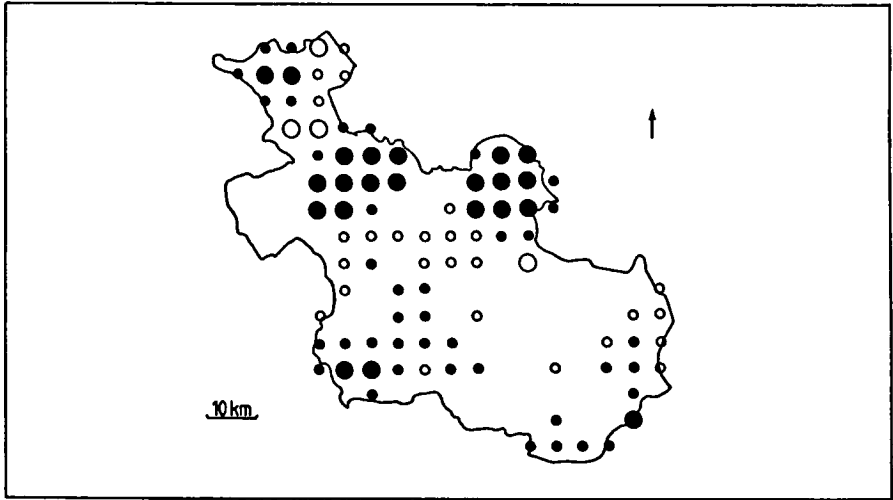
Instructie-ochtend 21 mei in Boswachterij Staphorst

Er zijn circa 30 belangstellenden geweest. Maria Quist (WRN) gaf een toelichting op de inventarisatiemethode (Handleiding van Rob Bijlsma) over speurwerk naar horsten en herkenning van soorten. Een collectie roofvogelveren werd bekeken. Vervolgens zijn vier groepen met kaartmateriaal (met horstlokaties van de afgelopen 7 jaar) erop uitgestuurd om roofvogels te inventariseren. De reacties waren positief.

Onderzoek in 1994

In dit jaarverslag zijn alleen Havik en Buizerd uitgewerkt. De overige roofvogelsoorten zijn niet getotaliseerd, gezien de onvolledigheid en de speciale aandacht, die de eerste twee soorten in onze regio hebben. Indien verstoring van andere roofvogelsoorten heeft gespeeld, is dit wel vermeld. Alle gegevens van andere soorten worden echter wél opgenomen in het geautomatiseerde bestand.

De volledigheid van het onderzoek naar Havik en Buizerd is weergegeven in figuur 1, waarbij moet worden opgemerkt dat de Havik in het algemeen vollediger is geïnventariseerd dan de Buizerd.

Figuur 1. Volledigheid van onderzoek aan Havik en Buizerd in Overijssel 1994, waarbij: grote cirkel= volledige inventarisatie van atlasblok (5x5 km), kleine cirkel= onvolledige inventarisatie, zwart rondje= inclusief nestcontroles en open rondje= zonder nestcontroles

Resultaten

Dit jaar zijn minder territoria van Havik en Buizerd geteld dan vorig jaar. Dit heeft vooral te maken met de geringere oppervlakte die is onderzocht. In sommige gebieden is echter gedegen onderzoek naar roofvogels is gedaan. Zo is het afgelopen jaar in opdracht van de Provincie voor het eerst het landgoederengebied ten noordoosten van Deventer intensief onderzocht, waarbij is samengewerkt met plaatselijke vogelaars. Dit heeft veel informatie opgeleverd, vooral over broedsucces. De kerngebieden De Weerribben/Steenwijk, Staphorst/Rouveen en Hardenberg zijn in 1994 net als in voorgaande jaren intensief onder-

zocht. Daarnaast zijn op nieuwe lokaties in kleinere gebieden Havik en Buizerd door een of meerdere personen nauwlettend gevolgd. Meldenswaard is: Landgoed Schoonheten, dat samen met het Boetelerveld door IVN-Raalte is onderzocht. Van Havik en Buizerd zijn in tabel 1 de broedresultaten per deelgebied weergegeven.

Tabel 1. Aantallen territoria en nestvondsten en het gemiddeld aantal jongen per succesvol nest bij Havik en Buizerd in Overijssel 1994

gebied	Havik			Buizerd		
	Aantal territoria	Aantal nesten	Aantal jongen (n)	Aantal territoria	Aantal nesten	Aantal jongen (n)
De Weerribben	9	6	2,0 (6)	20	13	1,5 (13)
Steenwijk	7	5	-	12	9	-
De Wieden	20-25	18	-	50	-	-
Staphorst/Rouveen	6	5	3,2 (5)	54	47	2,0 (28)
Hardenberg	9	6	2,8 (6)	30	20	2,1 (20)
NO-Deventer	14	6	2,8 (4)	89	26	1,3 (6)
ZO-Twente	-	7	-	-	17	-
Z-Twente	5	5	1,8 (5)	-	-	-
Overijssel totaal	90-95	78	2,4 (41)	275	145	1,9 (98)

Een aantal bijzonderheden uit de regio

Noordwest-Overijssel (deels Staatsbosbeheer)

Het betreft hier de bosgebieden ten noorden van Steenwijk (Woldberg, de Eese, het Woudveld) en De Weerribben.

In De Weerribben zijn in 9 havikterritoria 6 nestvondsten gedaan met 2x 3 - en 2x 4 vliegvlugge jongen per nest. Twee broedsels hadden 2 en 3 schiere eieren. Bij de Buizerd is van 9 nesten slechts één jong uitgevlogen. Het mislukken van 7 van de 9 nesten van de Bruine Kiekendief hing samen met predatie door kraaien (1x door vossen).

Van het bosgebied rond Steenwijk zijn alleen aantallen territoria en nesten doorgegeven, het broedresultaat is onbekend.

Uit Noordwest-Overijssel werd dit jaar geen melding gemaakt van verstoringen.

De Wieden (Natuurmonumenten)

In De Wieden wordt incidenteel een nest uitgehaald en zijn drie gevallen van vergiftiging van Buizerds bij de WRO gemeld. De havikstand in de Wieden is ook dit jaar weer verder toegenomen. Momenteel bedraagt de stand 20-25 territoria, waarbij 18 horsten zijn gevonden. In de binnenkort verschijnende rapportage van R. Veldkamp wordt stilgestaan bij de effecten van de havikstand

op een aantal prooidiersoorten (Boom- en Torenvalk, Ransuil, Zwarte Kraai, Ekster en weidevogels).

Oldematen (Staatsbosbeheer)

In het noordelijke deel van de Oldematen zijn 3 buizerdnesten uitgehaald. Bij alle bekende horsten was geklommen. Het aanwezige paar Haviken had geen nest, evenmin de normaal aanwezige Zwarte Kraaien. De daders zijn onbekend. Volgend jaar zal dit object extra aandacht krijgen (med. J. Bredenbeek).

Volwassen spervervrouwtje broedend, Havelterberg, juni 1994 (Herman F. Gruppen)

IJsselstreek

In Okkenbroek werden onder een bezet havikshorst lege patronen gevonden. Zowel staalhagel als loden hagelkorrels werden in het horst aangetroffen, wat mogelijk duidt op vervolging van meerdere jaren achtereen. Ook 2 spervernesten waren doorschoten. De resultaten uit dit gebied worden uitgebreid besproken elders in deze Takkeling (Bakker & Voskamp).

Vechtstreek

De Vechtstreek is het afgelopen jaar onvolledig geïnventariseerd. Hoopvol is echter dat ondanks de vergiftigingsgevallen van twee jaar geleden twee paar Haviken met succes hebben gebroed (2 en 3 jongen uitgevlogen). Slechts twee buizerdnesten zijn gevonden, waarvan één werd verstoord. In de Vechtstreek is

het eerste broedgeval van de Raaf geconstateerd, nadat vorig jaar al meerdere meldingen van raven waren binnengekomen. Er is één jong geringd en uitgevlogen. De gemeenten Hardenberg en Gramsbergen zijn door de IVN-Hardenberg weer grondig onderzocht. Van Havik en Buizerd zijn slechts respectievelijk één en twee mislukte nesten geconstateerd, waarbij de reden van mislukken onbekend is gebleven.

Sallandse Heuvelrug

Op de Sprengenberg (Natuurmonumenten) heeft van de 3 paar Haviken er één met zekerheid succesvol gebroed. Opmerkelijk is het al meerdere jaren achtereenvolgend verlaten van een bepaald nest in Diepe Hel. Afgelopen jaar zijn in verband met het vertrek van de boswachter de gegevens van het staatsbosbeheergeedeelte beperkt gebleven. De nieuwe boswachter (van Dijk) heeft enkele vrijwilligers benaderd om te kijken in hoeverre grotere gebieden systematisch onderzocht kunnen worden.

Hoewel in 1994 op de Sallandse Heuvelrug meerdere Raven zijn gezien, is geen nest gevonden. Ook op het Lemelerveld worden geregeld Raven gesignaleerd. In een privé-bosje bij Lemelerveld is een ekstervangkooi aangetroffen die was geplaatst onder een buizerdnest. De kooi bevatte een konijnkop.

Twente

In de Engbertsdijksvenen zijn deze zomer 2 Haviken (adult en juveniel) op circa 600 m van elkaar dood aangetroffen. De vogels waren allebei nog gaaf en leken niet verkrampt. Onderzoek van het ID-DLO, waarbij er slechts naar de meest gangbare gifstoffen is gezocht, heeft niets opgeleverd.

Gezien het feit dat het BSP-project van SOVON is veranderd, worden losse broedgevallen van Havik en Buizerd niet meer gemeld. Dit jaar zijn daardoor beduidend minder broedgevallen bij de WRO binnengekomen.

Heel belangrijk is de kwestie op het landgoed Twickel: Drie leden van IVN-Delden zijn getuige geweest van het afschot van een Buizerd op klaarlichte dag door een bij de werkgroep bekend persoon, die na hen opgemerkt te hebben, er als een haas vandoor ging in een auto. Hoewel aangifte is gedaan bij de politie en het geval door de WRN onder de aandacht is gebracht van de officier van Justitie, heeft dit voorval niet tot vervolging van de dader kunnen leiden, omdat volgens de officier van Justitie de afstand te groot was om een gezicht te kunnen onderscheiden. Ook het nummerbord was niet bekend. De WRO heeft contact gelegd met de adjunct-rentmeester. Dit overleg resulteerde in een volledige medewerking van de zijde van Twickel aan de inventarisatie van een belangrijk deel (circa 300 ha) van het landgoed door een vogelwerkgroep uit de omgeving. De inventarisatie wordt volgend jaar mogelijk verder uitgebreid (coördinatie P. v.d. Akker).

Verder wordt vanuit Oost-Twente gemeld, dat het broedresultaat van de Buizerd is tegengevallen. Van de 17 broedpogingen zijn er 10-11 (60%) succesvol,

terwijl van de 7 paar Haviken er 6 (85%) jongen hebben gehad (med. P. Waardenburg). Ook in Zuid-Twente wordt de Havik jaarlijks onderzocht (C. Rosendaal).

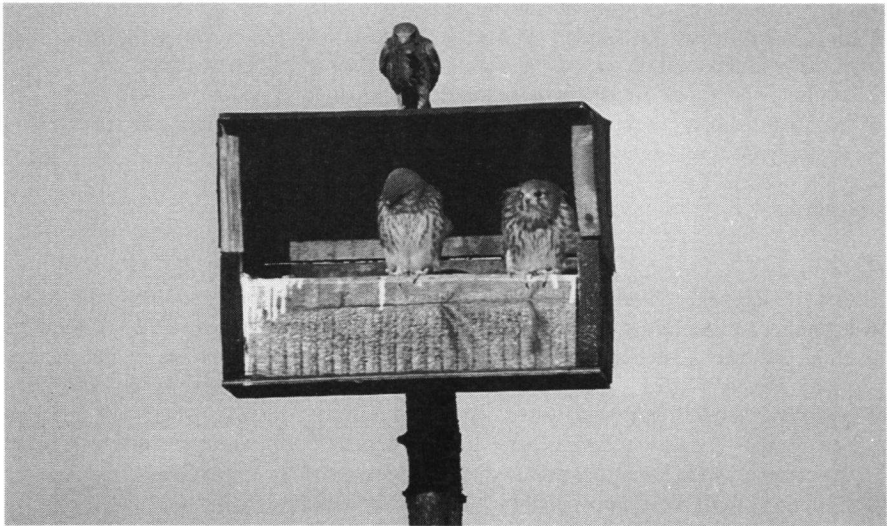
Komend jaar wordt een poging ondernomen de coördinatie in Twente beter te regelen.

1995

Uiteraard worden de activiteiten van de werkgroep Roofvogels Overijssel gecontinueerd. Door middel van een nieuwsbrief worden de direct betrokkenen op de hoogte gesteld van de resultaten tot nu toe en wordt men opgeroepen voor verdere medewerking aan het onderzoek in 1995.

In 1995 wordt verder gewerkt aan een regio-structuur met regiocoördinatoren ter bevordering van de communicatie tussen de medewerkers, de WRO en de WRN. Het plan is om samen met de vertegenwoordigers van de politie in de WRO een gerichte voorlichting te starten voor de politie-ambtenaren in Overijssel. Daarnaast wordt geprobeerd via het "Netwerk Natuur en Milieu Educatie" van Natuur en Milieu Overijssel, het onderwijs in de provincie voor dit onderwerp te interesseren. Het Europees Jaar van de Natuur vormt hiervoor een goed kader.

*Secretariaat van de Werkgroep Roofvogels Overijssel:
p/a Natuur en Milieu Overijssel (Nico Driessen)
Stationsweg 3, 8011 CZ Zwolle (038-217166)*

Mannetje Torenvalk met muis bij nestkast, Grolloo, 2 juli 1994 (Lutje de Jong)